Enheten för skydd av natur Se sändlista

BESLUT OM FLISBERGETS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) om utvidgning och ändring av beslut om och föreskrifter för Flisbergets naturreservat (beslut 1994-06-01, dnr 231-7475-93 samt 21FS 1994:15).

Flisbergets naturreservat bildades 1994 och utvidgas nu med 39 ha. Det ursprungliga beslutet är i behov av kompletteringar och förtydliganden. Ändringarna är i huvudsak av redaktionell karaktär med hänvisningar till nu gällande lagstiftning. Följande föreskrifter innebär en skärpning jämfört med det gamla beslutet: A4, A6, A8-9, A11-12, B3-4, C5-7 och C9-10. Två föreskrifter från det gamla beslutet är borttagna: förbudet att elda och förbudet mot bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov. Flera föreskrifter har förtydligats och gjorts mer utförliga.

I och med att detta beslut vinner laga kraft kommer tidigare beslut, föreskrifter samt skötselplanen gällande Flisbergets naturreservat från 1994-06-01 (dnr 231-7475-93, 61-220) att upphöra att gälla och ersättas med nytt beslut och nya föreskrifter med följande lydelse:

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad karta (bilaga 3) och med de gränser som slutligen märks ut i fält som naturreservat.

För att säkerställa syftet med naturreservatet i dess nya utformning förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser ska gälla.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Naturreservatets namn ska även fortsättningsvis vara Flisbergets naturreservat.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Flisbergets naturreservat
RegDOS-id:	21-2000473
Kommun:	Ljusdal
Karta:	Ekonomisk karta 16F5h, 16F6h
Lägesbeskrivning:	Området är beläget ca 2 mil nordost om Kårböle och 2 mil väster om Hennan. Se bifogad översiktskarta (bilaga 2).
Centrumkoordinater (Rikets nät, RT 90):	X: 6880197 Y: 1488370
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 3), gränsen är markerad med den svarta punktstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Del av Stömmaren 1:5 – Sveaskog Förvaltnings AB
Areal (från VIC Natur):	Total areal 93 ha Därav landareal 92 ha Produktiv skogsmark 86 ha Därav naturskog* 89 ha *Areal från Länsstyrelsens naturskogsinventering
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv:	Området är av stort intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området, samt att tillgodose friluftslivets behov av områden. Förekommande ekosystem och biologiska mångfald skall bevaras och utvecklas genom intern dynamik, andra naturliga processer samt eventuellt naturvårdsbränning.

De värdefulla livsmiljöerna naturskogsartad barrblandskog och hällmarkstallskog, samt de växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer ska ha gynnsamt tillstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska

arter som ögonpyrola, knärot, tjäder och rynkskinn ska ha gynnsamt tillstånd, liksom de skyddsvärda arterna mindre hackspett, vedtrappmossa och brödtaggsvamp. Det ska finnas möjlighet för besökare att uppleva naturen i området.

Naturreservatet omfattar natur som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som upprättats med ledning av direktiv från EU. Natura 2000-habitaten: västlig taiga (9010), öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140), dystrofa sjöar och småvatten (3160) samt skogbevuxen myr (9740) ska ha gynnsam bevarandestatus liksom följande arter, vilka är upptagna på bilaga 1 i Fågeldirektivet (79/409/EEC): tjäder, tretåig hackspett, järpe, slaguggla och spillkråka.

Syftet nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Exploateringar och arbetsföretag förhindras så att områdets orördhet bibehålls.
- Naturliga processer tillåts verka i större delen av reservatet.
- Naturvårdsbränning kan genomföras inom område som är avgränsat i skötselplanen efter framtagande av brandplan.
- Trädslag som ej är inhemska för Sverige röjs bort om de uppkommer i reservatet.
- Lämpliga åtgärder vidtas för mottagning av och information till allmänheten.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Områdesbeskrivning

Flisberget ligger i norrländsk bergkullterräng på 450-500 meter över havet i en brant sydsluttning. Den södra delen av området har varit naturreservat sedan 1994 och består av skiktad barrblandskog, dominerad av upp till 30 meter höga granar. Ett sparsamt inslag av björk, asp och sälg förekommer och det finns gott om död ved, både liggande och stående. Markfloran innehåller arter som karakteriserar bördigare skog, och ett stort antal sällsynta och hotklassade vedsvampsarter och lavar förekommer. Flisberget ligger i närheten av ett flertal andra naturreservat: Skålvallsbrännan, Lobåsberget, Gussjövallsberget, Liljeslåttsbäcken, Kampstjärnsberget och Tiadalen.

Utvidgningen av Flisberget sträcker sig norr om till strax öster om det gamla reservatet. I norr utgörs området till stor del av blandskog som uppkommit

naturligt efter avverkning under sent 1800-tal. Beståndet har därefter utvecklats fritt, bortsett från viss gödsling och fickning, med påtaglig självgallring som följd. Merparten av denna skog bedöms ha vissa naturskogstrukturer som kommer att utvecklas ytterligare genom att lämnas för fri utveckling och eventuellt naturvårdsbränning. I norr ingår också ett mindre sumpskogsområde och en bäckravin som binder samman myrstråket i väster med det i öster.

Utvidgningens östra del omfattar ett mycket heterogent område, som till största delen har naturskogskaraktär. Flera olika skogsbiotoper, var och en på bara några hektar, finns i detta småkuperade område. Många tallar och granar är omkring 150 år, ställvis finns ännu äldre tallar. Vid utsiktspunkten på höjden finns hällmarkstallskog med lågvuxna tallar. I ett lägre beläget parti växer luckig, olikåldrig, lövrik granskog med en del torrgranar och lågor, medan gles, hänglavsrik barrblandskog dominerar i en svag sydsluttning. I den nordöstra delen växer en flerskiktad blandskog där lågor av olika dimensioner och nedbrytningsgrader förkommer allmänt. Södra delen består av sydbranter med 100-årig tallskog och granskog, där den allra sydligaste delen utgörs av sluten granskog som möjligen har gallrats på 60-talet. I området förekommer lågor allmänt.

Ett fåtal stubbar vittnar om dimensionsavverkning omkring sekelskiftet, medan skogen i övrigt ger ett orört intryck. De centrala delarna i norr gränsar till en ca 40-årig plantering med *Pinus contorta*. Skogsbränder har tidigare varit en betydande störningsfaktor i området.

Naturreservatet sträcker sig till ca 500 möh och ligger i sin helhet ovanför Högsta kustlinjen. Berggrunden formar området och hällar kan ses i sluttningen söder om torvmarken i den centrala delen. Blockigheten är i allmänhet normal. Moräntäcket är tunt i de högre delarna och oftast mäktigare i de lägre. Flisberget består av granat- och sillimanitförande ådergnejsomvandlad metasedimentär bergart med diffust lagrade partier av kvartsit. I södra delen finns ett område av sur metavulkanit. Flisberget omges av medel- till finkorning, röd till gråröd, starkt förskiffrad till stänglig granit som lokalt är ögonförande.

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Flisbergets skogar utgör en mycket värdefull livsmiljö för ett antal sällsynta och hotade arter av både svampar, fåglar, mossor, kärlväxter och lavar (se under rubrik 6 i skötselplanen). Exempel på detta är blackticka, vedtrappmossa, skogsfru och varglav. Många av de förekommande arterna signalerar lång skoglig kontinuitet och goda förekomster av död ved. Flisberget har gott om både gamla, döende och döda träd och därmed också ved i olika nedbrytningsstadier. I denna miljö finns mycket bra förutsättningar för artrika vedsvamps- och vedinsektssamhällen. Förekomsten av gamla träd med

brandljud, grova brända tallågor och högstubbar, samt även grov lövved utgör viktiga naturelement för ett flertal signalarter.
Markfloran innehåller i delar av reservatet arter som karakteriserar skog av hög bördighet såsom blåsippa, torta, trolldruva, ögonpyrola och ormbär. Fågelarter som tjäder, slaguggla, spillkråka, tretåig hackspett och mindre hackspett förekommer i reservatet. Flisbergets biotoper är mycket lämpliga för dessa och många andra fåglar. Naturreservatets bevarandevärden är stora i sig själva och stärks dessutom ytterligare eftersom området ingår i ett kluster av naturskogsobjekt.

Flisberget är av stort intresse för friluftslivet eftersom avsaknaden av skogsbruk och mänsklig påverkan gör stora delar av området till ett spännande strövområde med gammal naturskogsartad skog. Områden med gammal skog är generellt också viktiga för att öka kunskapen om naturen, biologisk mångfald och utrotningshotade arter.

Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat

Den ursprungliga delen av Flisbergets naturreservat är ett Natura 2000-område enligt habitat-direktivet. Detta innebär att området innehåller livsmiljöer som är värdefulla ur ett europeiskt perspektiv.

Enligt Länsstyrelsen i Gävleborgs läns förslag till ”Regional strategi för naturvårdsbränning i skyddade områden” har den utvidgade delen av Flisbergets naturreservat tilldelats brandkategori 2 (mellankategorin för områden som har tydliga naturvärden knutna till brand men där mer kunskap krävs innan man gör ett slutligt ställningstagande om brand är lämpligt i området). Flisberget ingår i Kårböles bränningslandskap som är utpekat då området är rikt på boreala successionsskogar som tidigare i stor utsträckning föryngrat sig efter brand (Länsstyrelsen Gävleborg – Regional strategi för naturvårdsbränning i skyddade områden Gävleborgs län, Rapport 2009:5).

Flisberget omnämns i Gävleborgs naturvårdsprogram (objekt nr 59) som en gammal skog med värdefull flora. Området har en anmärkningsvärt artrik svampflora med ett antal hotade arter, samt växter som ögonpyrola och knärot, vilka tillhör den gamla ostörda barrskogen.

Området behöver skyddas för att tillgodose behovet av orörda skogsområden och för att bevara skogslevande djur och växter. Området bidrar därmed till att uppfylla miljömålet ”Levande skogar” delmål 1 och är ett bra exempel på den typ av områden som ska prioriteras enligt Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län (Länsstyrelsens rapport 2006:19-21). Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen.

Enligt kommunens översiktsplan (Översiktsplan för Ljusdals kommun 1990) ingår utvidgningen av naturreservatet i ett område för skogsbruk. De enda naturområden som är utpekade i översiktsplanen är de som är klassade som Riksintresse för naturvården och de som redan var formellt skyddade när planen antogs. Ljusdals kommun håller dock på att revidera sin översiktsplan, och ett förslag till ny översiktsplan är ute på remiss. Länsstyrelsen gör bedömningen att naturreservatet inte motverkar intentionerna i översiktsplanen.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder och den uppföljning som behövs för att nå syftet med naturreservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,

2. uppföra byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning. Undantag gäller uppförande av jakttorn efter tillstånd från Länsstyrelsen,

3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,

4. bedriva vattenverksamhet, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,

5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,

6. bedriva mineralutvinning,

7. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,

8. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motortrafik. Undantag gäller för älgdragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske på så sätt att skador på mark och vegetation minimeras,

9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

10. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,

11. upplåta mark för militära övningar eller liknande,

12. upplåta mark för idrottsarrangemang utan tillstånd från Länsstyrelsen.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatet.

2. Uppsättning av informationstavlor.

3. Anläggning och underhåll av parkeringsplats, stig och rastplats.

4. Undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv.

5. Genomförande av skötselåtgärder som behövs för att uppnå målen med naturreservatet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motortrafik,

2. ta ved. Eldning är endast tillåtet om egen ved tagits med,

3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,

4. skada, plocka eller samla in växter och svampar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten, med undantag för fridlysta och rödlistade arter,

5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,

6. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur,

7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

8. skada fast föremål eller ytbildning såsom att omlagra eller bortföra sten,

9. använda området för militära övningar,

10. använda området för organiserade tävlingar utan tillstånd från Länsstyrelsen.

Föreskrifterna 1, 5 och 6 ovan utgör inte hinder för innehavare av särskild rätt i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet. Föreskrift 5 utgör inte hinder för tillåtet fiske.

D. Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. I skötselplanen anges målen med naturreservatet och de ska ligga till grund för dess vård och skötsel.

2. Länsstyrelsen ska vara naturvårdsförvaltare.

3. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Andra föreskrifter som gäller för området

Delar av naturreservatet är även Natura 2000-område (Flisberget SE0630103). För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a-29 §§ Miljöbalken. För Natura 2000-området finns en upprättad bevarandeplan med Länsstyrelsens diarienummer 511-8922-06, 00-001-064.

Ärendets handläggning

I september 1990 föreslog Bert Andersson i Borlänge i ett brev till Länsstyrelsen att Flisberget borde bli naturreservat. Detta gällde den ursprungliga delen av naturreservatet på 53 ha. Motiven för reservatsbildning var den bördiga naturskogen och dess innehåll av ett stort antal ovanliga och av skogsbruk i allmänhet undanträngda arter. Dåvarande markägaren Korsnäs AB planerade dessutom att slutavverka skogen inom kort. Efter framställning från Naturskyddsföreningen och Länsstyrelsen avvaktades med avverkning tills frågan om reservatsbildning hunnit utredas.

Utredningen resulterade i en fylligare dokumentation av områdets natur, samt en avgränsning av det tilltänkta reservatet. Utredningen visade klart att reservatsbildning var befogad och angelägen. Naturvårdsverket betalade intrångsersättning till markägaren för att de miste sin rätt till skogsbruk vid reservatsbildningen. Markägaren och Ljusdals kommun godtog därefter reservatsbildning av området och föreskrifterna för reservatet.

Utvidgningen av Flisbergets naturreservat ingick i den inventering av skyddsvärda statliga skogar som på uppdrag av regeringen genomfördes av Naturvårdsverket och länsstyrelserna 2003-2005. Området uppmärksammades på grund av höga biologiska värden och bedömdes med stöd av gällande naturskogskriterier lämpat för urval i inventeringen. Det är ett av 34 områden i Gävleborgs län som slutligen rapporterades av Naturvårdsverket till regeringen, NV rapport 5339 och 5342 (objektrapportsnummer).

Naturvårdsverket och Sveaskog Förvaltnings AB träffade den 13 juni 2008 en överenskommelse om långsiktigt skydd av 431 särskilt värdefulla naturskogsområden på Sveaskogs marker som redovisades i inventeringen. Överenskommelsen innebär att områdena på i överenskommelsen angivna villkor kan avsättas som naturreservat utan krav på ekonomisk ersättning till Sveaskog. Genom det långsiktiga skydd som på detta sätt åstadkoms för berörda områden ges ett viktigt bidrag till delmål 1 *Långsiktigt skydd av skogsmark* i miljökvalitetsmålet *Levande skogar.*

I samband med utvidgningen av Flisberget sågs föreskrifterna för den ursprungliga delen av reservatet över och justerades efter dagens användning av området. Två föreskrifter togs bort: förbudet att elda och förbudet mot bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov. Detta ändrades eftersom Länsstyrelsen bedömer att det är i linje med naturreservatets syfte och ej kommer att påverka naturvärdena negativt. Ärendet skickades på remiss den 30 september 2009 till berörda föreningar, myndigheter och sakägare. Följande synpunkter inkom:

Sveaskog Förvaltnings AB anser att det i syfte och skötselplan bör öppnas upp för ospecificerade skötselåtgärder. I övrigt ingen erinran.

Länsstyrelsen bedömer att detta inte behövs utan att området bäst bevarar och utvecklar sina naturvärden genom att lämnas för fri utveckling, samt i vissa delar eventuellt naturvårdsbränning.

Naturvårdsverket avstyrker naturvårdsbränning inom objektets avgränsade värdekärna. I övrigt ingen erinran.

Länsstyrelsen har efter remissen specificerat tydligare i skötselplanen inom vilka områden en eventuell naturvårdsbränning kan utföras, och detta gäller endast delar som är klassade som utvecklingsmark.

Ljusdals kommun ser positivt på förslaget till utvidgning av Flisbergets naturreservat. Området är klassat som natura 2000 och ingår i naturvårdsprogrammet värdefull natur i Gävleborg. De nämner också att det finns planer på att anlägga en vindkraftspark i området. Miljöenheten anser inte att utvidgningen motverkar översiktsplanen och att vindkraftsintressena och bevarandeintressena borde kunna samverka i området.

Skogsstyrelsen ser positivt på utvidgningen av Flisbergets naturreservat, som bidrar till måluppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Levande skogar, och har inget att erinra.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har inget att erinra mot utvidgningen av Flisbergets naturreservat. Det finns inga undersökningstillstånd eller prospekteringsintressen i området. SGU tillför även viss information om områdets berggrund, vilken har arbetats in i beskrivningen av området.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt tredje stycket får länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken får länsstyrelsen meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Detta bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurser enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna dels för allmänheten och dels för berörda fastighets- och sakägare. I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse. Eftersom området är till för att stärka den biologiska mångfalden ska vindfällen och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter naturreservatsbildningen statens ansvar.

Av 7 kap. 5 § miljöbalken framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Förbudet mot att avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras på de berörda fastigheterna. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare vid bildningen av det ursprungliga naturreservatet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen. Se bilaga 5 om hur man överklagar.

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Barbro Holmberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschef Ann Gudéhn, jurist Caroline Näslund, biolog Helena Persson, biolog Carola Orrmalm och biolog Kristina Persson, den sistnämnda föredragande.

Barbro Holmberg

Kristina Persson

Bilagor:

1. Skötselplan
2. Översiktskarta
3. Beslutskarta
4. Sändlista
5. Hur man överklagar

Enheten för skydd av natur Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR FLISBERGETS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDEL

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Flisbergets naturreservat
RegDOS-id	21-2000473
Län	Gävleborg
Kommun	Ljusdal
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 93 ha Därav landareal 92 ha Produktiv skogsmark 86 ha Naturskog* 89 ha *Areal från Länsstyrelsens naturskogsinventering
Naturtyper enligt Natura 2000 (endast i den ursprungliga delen av naturreservatet):	
9010 Västlig taiga	40 ha
7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	1,5 ha
3160 Dystrofa sjöar och småvatten	0,2 ha
9740 Skogbevuxen myr	3,7 ha
Naturtyper landareal i hela naturreservatet (enligt Metrias naturtypskartering KNAS):	
Tallskog	6,3 ha
Granskog	31,4 ha
Barrblandskog	9,3 ha
Barrsumpskog	4,6 ha
Lövblandad barrskog	27,9 ha
Triviallövskog	1,9 ha
Lövsumpskog	0,1 ha

Hygge Våtmark Sötvatten Sumpskogsimpediment	4,8 ha 4 ha 0,2 ha 2,2 ha
Prioriterade bevarandevärden: Markslag Naturtyper Strukturer Arter Friluftsliv	 Skog, våtmark Alla (se ovan) Död ved, grova träd Se under rubrik 6 Upplevelse, rekreation
Bebyggelse och anläggningar	En skogsbilväg löper in i områdets sydöstra del. På vägens ostligaste del ordnas en enkel parkeringsplats. I övrigt underhålls inte vägen.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

I den ursprungliga delen av naturreservatet finns ett fåtal stubbar som vittnar om dimensionsavverkning utförd omkring sekelskiftet, medan skogen i övrigt ger ett orört intryck. I hela det utvidgade området finns spår av dimensionsavverkning. Enligt uppgift från markägaren har norra delen av det utvidgade området gödslats för ca 10-15 år sedan. Någon påtaglig gödslingseffekt kan emellertid inte ses, möjligen beroende på att beståndet var, och fortfarande är, ogallrat. I samma område har en stor del av asparna fickats ihjäl.

I närområdet finns flera fäbodar, exempelvis Överdal, strax öster om naturreservatet. Där finns tydliga spår av äldre tiders betesdrift.

Skogsbränder har tidigare varit en betydande störningsfaktor i området. Gamla dimensionsavverkade stubbar har spår av flera bränder, vissa av dem upp till sju stycken. Åtminstone en levande tall med brandljud finns i reservatet.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

Flisbergets skogar består av många olika naturtyper, allt ifrån skiktad barrblandskog, hällmarker med tallar, sumpskog, bäckravin, samt mindre områden med lövrik granskog. Den stora variationen av livsmiljöer gynnar ett

antal arter av både svampar, fåglar, mossor, kärlväxter och lavar (se under rubrik 6). Exempel på rödlistade arter är blackticka, vedtrappmossa, skogsfru och varglav. Många av de förekommande arterna signalerar lång skoglig kontinuitet och goda förekomster av död ved. Flisberget har gott om både gamla, döende och döda träd och därmed också ved i olika nedbrytningsstadier. I denna miljö finns mycket bra förutsättningar för artrika vedsvamps- och vedinsektssamhällen. Förekomsten av gamla träd med brandljud, grova brända tallågor och högstubbar, samt även grov lövved utgör viktiga naturelement för ett flertal signalarter.

Markfloran innehåller i delar av reservatet arter som karakteriserar skog av hög bördighet såsom blåsippa, torta, trolldruva, ögonpyrola och ormbär. Fågelarter som tjäder, slaguggla, spillkråka, tretåig hackspett och mindre hackspett förekommer i reservatet.

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden
Inga kända forn- eller kulturlämningar finns i området.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden
Inga kända geovetenskapliga bevarandevärden finns i området.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv
Flisberget är av stort intresse för friluftslivet, eftersom avsaknaden av skogsbruk och mänsklig påverkan gör stora delar av området till ett spännande strövområde med gammal naturskogsartad skog. Områden med gammal skog är generellt också viktiga för att öka kunskapen om naturen, biologisk mångfald och utrotningshotade arter.

1.4 Källförteckning

- Andersson, B. 1992. Hotade och sällsynta arter i Flisberget.
- Gärdenfors, U. (ed.), 2005, Rödlistade arter i Sverige, Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Hansen, J.E. 1992. Inventering av mossfloran inom några lokaler i Hälsingland.
- Länsstyrelsen Gävleborg. 2006. Bevarandeplan för Flisberget SE0630103.
- Länsstyrelsen Gävleborg. 2009. Regional strategi för naturvårdsbränning i skyddade områden Gävleborgs län. Rapport 2009:5.
- Nitare, J. 2005. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd flora över kryptogamer, Skogsstyrelsen.
- Taigaekologerna. 1999. Värdefulla skogar i Gävleborg, Inventering och bedömning av elva skogsområden. Länsstyrelsen Gävleborg. Rapport 1999:4.
- Kompletterande inventering av Länsstyrelsen Gävleborg 1999.

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i 3 skötselområden, vilka utgår från skötseln för respektive område. Skötselområdena är:
1: Barrblandskog med i huvudsak fri utveckling.
2: Skog uppkommen efter avverkning med ev. naturvårdsbränning.
3: Information och friluftsliv.

Skötselplanens skötselområde 1: Barrblandskog, 65 ha

Större delen består av skiktad barrblandskog, dominerad av upp till 30 m höga granar, många över 100 år gamla. Sparsamt inslag av björk, asp och sälg. I östra delen av området finns också hällmarkstallskog och lövrik granskog på mindre ytor. Stora naturvärden i form av vedsvampar, lavar och insekter, knutna till död ved och döende träd. Tjäder, slaguggla och mindre hackspett förekommer i området.

Målbild

Flerskiktad naturskog präglad av naturlig dynamik och rikligt med död ved. Befintliga arter som är knutna till gammal naturskogsartad skog och död ved finns kvar i området.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av Västlig taiga (9010) är minst 40 ha.
- Utbredningen av Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140) och Dystrofa sjöar och småvatten (3160) är tillsammans minst 1,7 ha.
- Utbredningen av Skogbevuxen myr (9740) är minst 3,7 ha.
- Skogsmarken utgörs i sin helhet av flerskiktad naturskogsartad skog.
- Död ved i olika former förekommer med minst 20 kubikmeter/hektar, ej medräknat myr och vattenområden.
- Endast för Sverige inhemska trädslag förekommer i området.
- Minst 7 arter som är typiska för Västlig taiga ska kunna återfinnas/häcka inom skötselområdet, t ex tretåig hackspett, mindre hackspett, tofsmes, reliktbock, ögonpyrola, knärot, vedtrappmossa, mörk husmossa, spindelblomster, garnlav, stjärntagging, ullticka, tallticka och kattfotslav.

Skötselåtgärder

Om *Pinus contorta*, eller andra trädslag som ej är inhemska för Sverige, uppkommer i skötselområdet bör dessa röjas bort och forslas ut ur naturreservatet.

Skötselplanens skötselområde 2: Skog uppkommen efter avverkning, 28 ha

Består till stor del av sluten granskog naturligt uppkommen efter att området avverkats under sent 1800-tal. Därefter har skogen utvecklats fritt med påtaglig självgallring som följd. Många klena lågor, men totalt liten mängd död ved. I skötselområdet ingår även ett mindre sumpskogsområde, en bäckravin och myrmark.

Målbild

På sikt utvecklas skogen till en flerskiktad naturskog präglad av naturlig dynamik och rikligt med död ved.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Området i sin helhet utgörs av flerskiktad naturskogsartad skog.
- Död ved i olika former förekommer med minst 10 kubikmeter/hektar.
- Endast för Sverige inhemska trädslag förekommer i området.

Skötselåtgärder:

Det kan bli aktuellt att naturvårdsbränna i området. En separat brandplan ska i så fall upprättas där det preciseras vilka delar av skötselområdet som är lämpliga att bränna.

Om *Pinus contorta*, eller andra trädslag som ej är inhemska för Sverige, uppkommer i skötselområdet bör dessa röjas bort och forslas ut ur naturreservatet.

Skötselplanens skötselområde 3: Information och friluftsliv

Bevarandemål:

- Naturreservatets gränser ska vara tydligt markerade.
- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturreservatet ska finnas.
- En väl underhållen enkel parkeringsplats ska finnas.
- En väl underhållen stig från parkeringsplatsen till utsiktspunkten i östra delen av naturreservatet ska finnas.
- En väl underhållen rastplats ska finnas vid utsiktspunkten.
- En väl underhållen enkel vägvisningsskylt ska finnas vid sista avtagsvägen mot Flisberget (se skötselkarta sidan 10).

Skötselåtgärder:

De nya gränserna märks ut och underhålls vid behov.
En stig upp till utsiktspunkten anläggs och underhålls därefter.
En ny aktuell informationsskylt sätts upp, underhålls och byts ut vid behov.

En rastplats och en parkeringsplats anläggs och underhålls därefter vid behov. Den befintliga vägvisningsskylten byts ut vid behov.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Av Länsstyrelsen tillförordnade naturbevakare eller andra anlitade entreprenörer ansvarar för årlig dokumentation och rapportering till Länsstyrelsen av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning och utvärdering av genomförda skötselåtgärder sker.

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Gränsmarkeringar
- Informationsskylt
- Stig
- Rastplats
- Parkering
- Vägvisning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- Typiska arter
- Endast inhemska trädslag i naturreservatet

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 24:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Naturskogsartad skog
- Död ved

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori-tering	Finansiering
Markering och underhåll av reservatets gränser	Initialt och därefter vid behov	Reservatets gränser	1	Skötselanslag
Ta fram och sätta upp ny informationsskylt	Initialt och därefter vid behov	Se skötselkarta, sidan 10	1	Skötselanslag
Anläggning och underhåll av rastplats, stig och parkeringsplats	Initialt och därefter vid behov	Se skötselkarta, sidan 10	2	Skötselanslag
Uppföljning av gränser, parkeringsplats, rastplats, stig, vägvisning och informationsskylt	Varje år	Se skötselkarta, sidan 10	2	Skötselanslag
Uppföljning av inhemska arter i naturreservatet	Vart 12:e år	Hela naturreservatet	2	Skötselanslag
Uppföljning av typiska arter	Vart 12:e år	Natura 2000-delen	3	Skötselanslag
Uppföljning av naturtyper	Vart 24:e år	Skötselområde 1	3	Skötselanslag
Uppföljning av död ved	Vart 24:e år	Hela naturreservatet	3	Skötselanslag
Uppföljning av naturskogsartad skog	Vart 24:e år	Hela naturreservatet	3	Skötselanslag
Ev. bränning	Ej tidsbestämt	Skötselområde 2	3	Skötselanslag

5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare men det är lämpligt att revidera den om ca 15 år.

6. Arter

Fetstil: rödlistekategori enl. Gärdenfors (2005) resp. artkod enl. EG:s fågeldirektiv. s: signalart enl. Skogsstyrelsen (2005).

Fåglar

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*) **VU A241**
Mindre hackspett (*Dendrocopos minor*) **NT**
Tjäder (*Tetrao urogallus*) **A108**
Slaguggla (*Strix uralensis*) **A220**
Spillkråka (*Dryocopus martius*) **A236**
Järpe (*Tetrastes bonasia*) **A104**

Duvhök (*Accipiter gentilis*)
Lavskrika (*Perisorenus infaustus*)

Kärlväxter
Skogsfru (*Epipogium aphyllum*) **NT** s
Blåsippa (*Hepatica nobilis*) s
Ögonpyrola (*Moneses uniflora*) s
Ormbär (*Paris quadrifolia*) s
Knärot (*Goodyera repens*) s
Spindelblomster (*Listera cordata*) s
Torta (*Lactuca alpina*) s
Repestarr (*Carex loliacea*) s
Kärrfibbla (*Crepis paludosa*) s
Trolldruva (*Actaea spicata*) s
Brudborste (*Circium helenoides*)

Svampar
Blackticka (*Junghuhnia collabens*) **VU** s
Koralltaggsvamp (*Hericium coralloides)* **NT** s
Kandelabersvamp (*Artomyces pyxidatus*) **NT** s
Stor aspticka (*Phellinus populicola*) **NT** s
Gräddticka (*Perenniporia subacida*) **VU** s
Rynkskinn (*Phlebia centrifuga*) **NT** s
Doftskinn (*Cystostereum murraii*) **NT** s
Doftticka (*Haploporus odorus*) **VU** s
Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*) **NT** s
Stjärntagging (*Asterodon ferruginosus*) **NT** s
Kristallticka (*Skeletocutis stellae*) **VU**
Brödtaggsvamp (*Sarcodon versipellis*) **EN**
Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*) s
Dropptaggsvamp (*Hydnellum ferruginum*) s
Tickmussling (*Antrodia heteromorpha*)

Lavar
Lunglav (*Lobaria pulmonaria*) **NT** s
Varglav (*Letharia vulpina*) **NT** s
Violettgrå tagellav (*Bryoria nadvornikiana*) **NT** s
Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*) **NT** s
Stiftgelélav (*Collema furfuracem*) **NT**
Aspgelélav (*Collema subnigrescens*) **NT**
Garnlav (*Alectoria sarmentosa*) s
Korallblylav (*Parmeliella triptophylla*) s
Skuggblåslav (*Hypogymnia vittata*) s
Skinnlav (*Leptogium saturninum*) s

Kattfotslav (*Artonia leucopellaea*) s
Stuplav (*Nephroma bellum*) s
Luddlav (*Nephroma resipunatum*) s
Bårdlav (*Nephroma parile*) s
Granbasdynlav (*Micarea globusella*)
Gammelgranslav (*Lecanactis abietina*)
Trädbasdynlav (*Micarea globulosella*)

Mossor
Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*) **NT** s
Mörk husmossa (*Hylocomium umbratum*) s

Flisbergets naturreservat
Skötselkarta

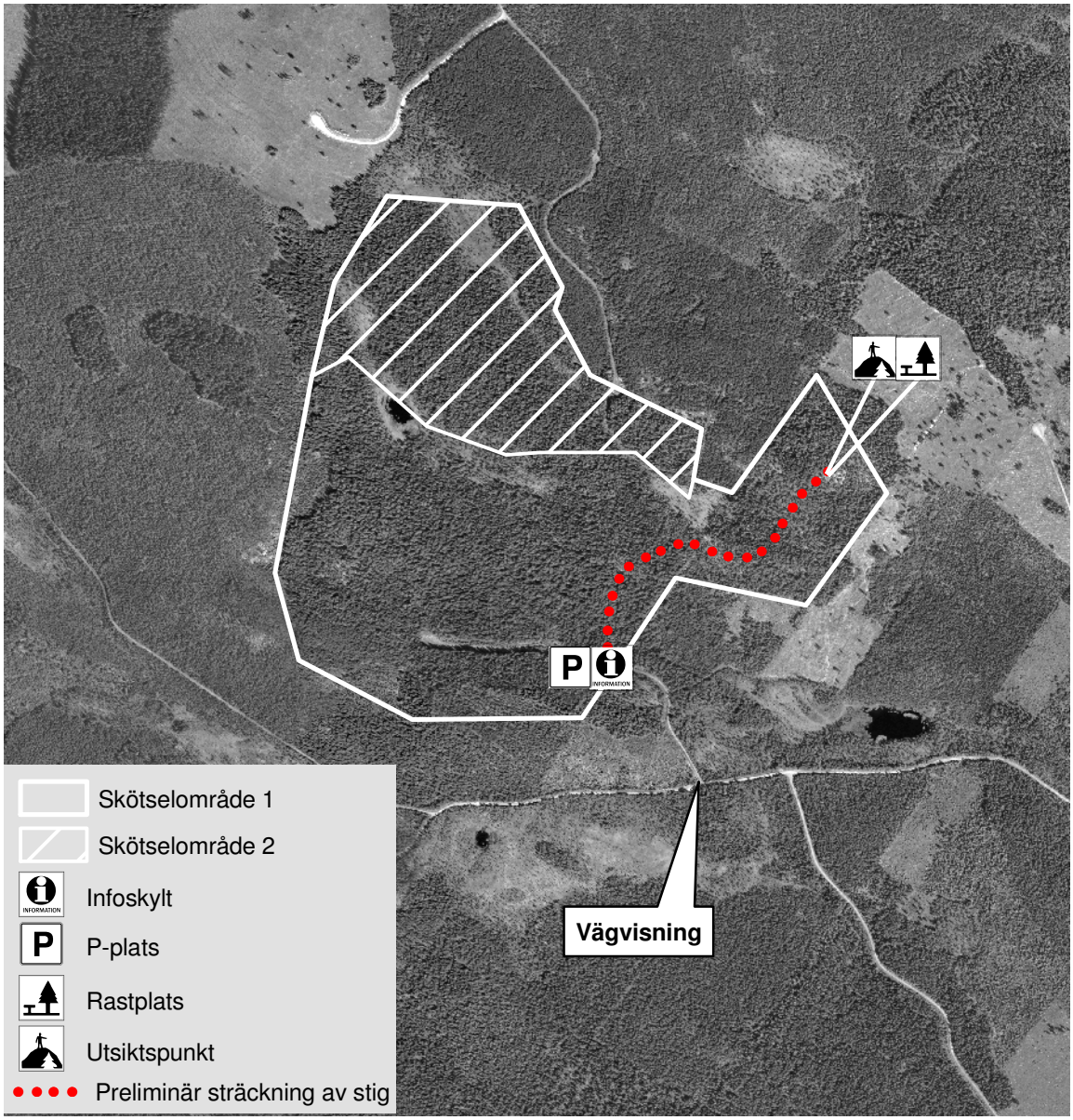

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:15 000

Karta tillhörande skötselplan för Flisbergets naturreservat
Gränsen är ej inmätt i fält

Centrumkoordinater X: 6880197 Y: 1488370

0 50100 200 300 400 500 Meter

N

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-ortofoto ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2010-02-17

Dnr 511-8519-09
61-220

Bilaga 2

Flisbergets naturreservat
Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

Centrumkoordinater X: 6880197 Y: 1488370

Skala 1:100 000

Flisbergets naturreservat

N

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometer

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-vägkartan ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Flisbergets naturreservat
Beslutskarta

Tillhör beslut
2010-02-17

Dnr 511-8519-09
61-220

Bilaga 3

Beslutskarta för Flisbergets naturreservat
Gränsen är ej inmätt i fält

Centrumkoordinater
X: 6880197 Y: 1488370

Gräns för naturreservatet

Fastighetsgränser

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:10 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N

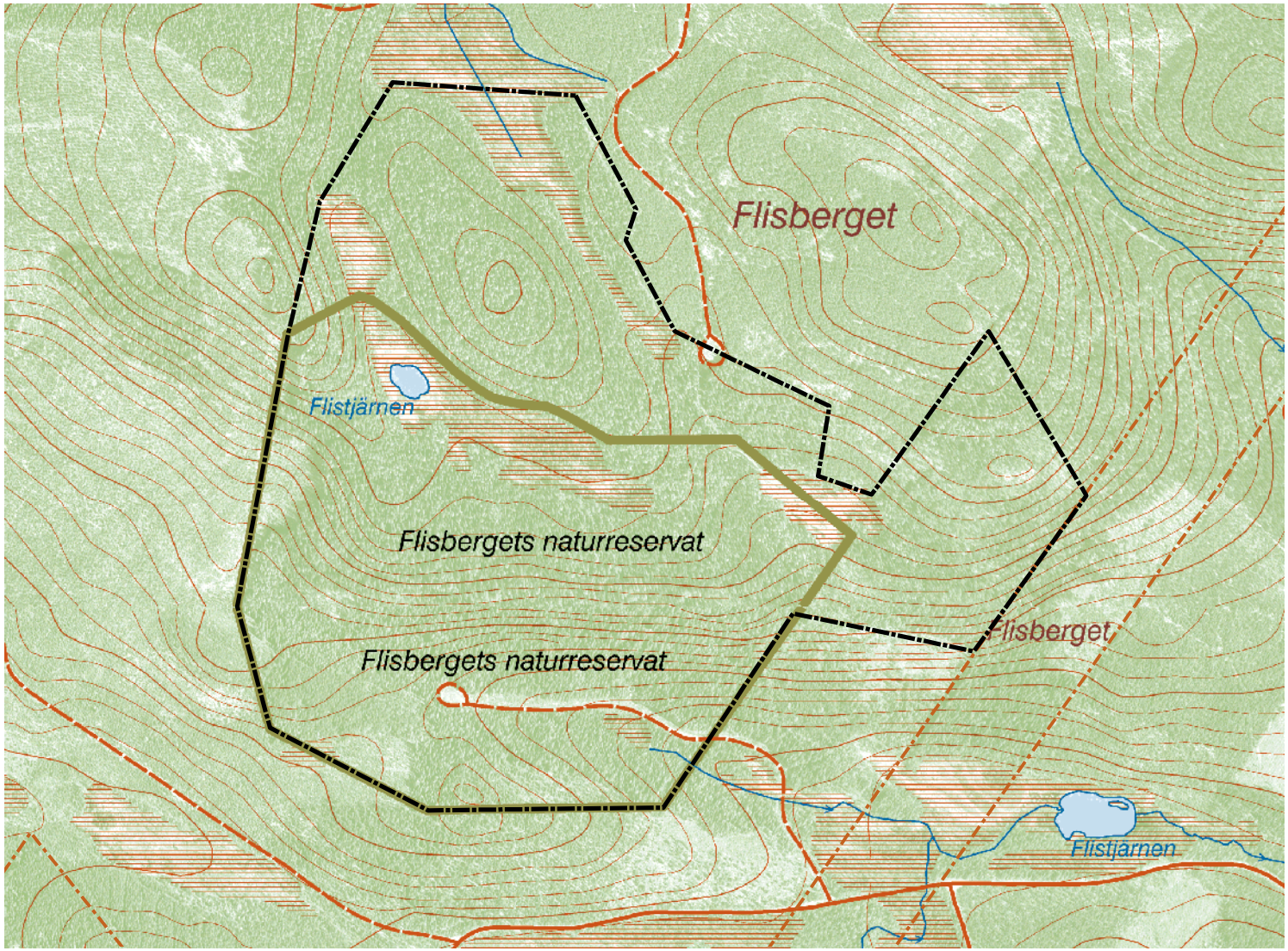

© Lantmäteriet, 2009. Ur GSD-produkter ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	gavleborg@lansstyrelsen.se

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det *skriftligen* hos **Regeringen, miljödepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till Länsstyrelsen, 801 70 Gävle.

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

Ni skall i överklagandet ange vilket beslut Ni överklagar, vilken ändring Ni vill ha och vilka skäl Ni har för ändringen.

Ange Ert namn samt skriv under överklagandet.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Länsstyrelsen, telefon 026-171000.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kap 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).